

دانشگاه علوم پزشکی تهران
مرکز تحقیقات اخلاق و تاریخ پزشکی

عنوان:

بررسی وضعیت و تحلیل اخلاقی و حقوقی ارائه خدمات سلامت به مهاجران و
پناهندگان افغان در ایران و تدوین پیش نویس راهنمای اخلاقی مربوطه

پایان نامه برای دریافت درجه دکتری تخصصی

نگارنده:

فرزاد زکیان خرم آبادی

استادان راهنما:

دکتر باقر لاریجانی - دکتر احسان شمسی گوشکی

استادان مشاور:

دکتر علیرضا پارساپور - دکتر امیرحسین تکیان - دکتر عباس میرشکاری

سال دفاع: ۱۴۰۲

بررسی وضعیت و تحلیل اخلاقی و حقوقی ارائه خدمات سلامت به مهاجران و پناهندگان افغان در ایران و تدوین پیش نویس راهنمای اخلاقی مربوطه

چکیده

زمینه و هدف:

علی رغم صراحت سیاست های کلی و اسناد بالادستی در نظام سلامت ایران در خصوص لزوم برخورداری مهاجران و پناهندگان از خدمات سلامت و عضویت ایران در کنوانسیون های مربوطه، عواملی چون وضعیت سیاسی و اجتماعی ایران از جمله تاثیر تحریم های خارجی و پایین آمدن توان اقتصادی دولت و یکسان نبودن پوشش بیمه ای ارائه خدمات سلامت به مهاجران، دولت ایران را در مسیر تحقق اهداف مدنظر با چالش های اخلاقی مواجه نموده است. پژوهش حاضر ارتباط و تعامل بین اخلاق پزشکی، حقوق بین الملل و حقوق ایران در مورد چگونگی ارائه خدمات سلامت به پناهندگان و مهاجرین خارجی مقیم ایران را بررسی کرده است.

روش کار:

این مطالعه در سه بخش (مرور منابع، مطالعه کیفی و تدوین پیش نویس سند اخلاقی ارائه خدمات سلامت به مهاجران و پناهندگان افغان در ایران) اجرا شد.

در بخش اول، جستجوی متون و منابع نظری مرتبط با حق بر سلامت و چگونگی ارائه خدمات سلامت به مهاجران و پناهندگان افغان در ایران به روش *scoping review* انجام شد و با این روش کلیه منابع و متون از قبیل متون علمی در قالب مقالات، پایان نامه ها و کتب و همچنین جراید و سایت های اجتماعی برای شناسایی روند و وضعیت موجود مهاجران و پناهندگان از دیدگاه عدالت در سلامت و حق بر سلامت بررسی شد. در بخش دوم، مطالعه کیفی به روش مصاحبه نیمه ساختاریافته اجرا شد. در مجموع، ۶۴ نفر از ذی نفعان مرتبط با سلامت مهاجران و پناهندگان افغان در ایران، در مصاحبه شرکت کردند. در بخش سوم، محتوای پیش نویس راهنمای اخلاقی ارائه خدمات سلامت به مهاجران و پناهندگان در ایران، مستند به داده های پژوهشی شامل مرور اسناد مرتبط، یافته های مطالعه کیفی و قوانین و مقررات موضوعه کشور توسط گروه تحقیق تهیه و براساس نظرات شرکت کنندگان در یک پانل متخصصان نهایی شد.

یافته ها:

بر اساس محتوای اسناد بررسی شده، آنچه در قوانین و مقررات داخلی در مورد خدمات سلامت باید ارائه شود، مشخص و تدوین شد. همچنین قوانین و اسناد بین المللی مرتبط با سلامت و وضعیت مهاجران و پناهندگان در سراسر جهان بر لزوم نظارت دولتهای عضو معاهدات و اعلامیه ها و اسناد، بر بهره مند ساختن جامعه تحت پوشش (از جمله مهاجران و پناهندگان) از حق سلامت و تامین بهداشت، درمان و پیشگیری و رفاه اجتماعی، صرف نظر از هر تمایز از حیث نژاد، ملیت، عقاید سیاسی و مذهبی توصیه و تاکید می کنند.

در مطالعه کیفی، پس از تجزیه و تحلیل داده ها، مولفه های اصلی پژوهش در چهار گروه، ۱۰ زیرگروه، ۲۶ آیتم و بر اساس ۲۱۲ کد تعیین شد و جزئیات دیدگاه و نظام ارزشی ذی نفعان مشخص گردید. در مرحله پایانی، پیش نویس راهنمای اخلاقی مربوط به ارائه خدمات سلامت به مهاجران و پناهندگان، توسط تیم پژوهش تهیه و متن نهایی راهنمای اخلاقی تدوین گردید.

نتیجه گیری:

لزوم وجود اسناد و معاهدات الزام آور بین المللی که دولت ها را ملزم کند تا برای حفظ و تأمین بهداشت و سلامت عمومی به سیاست گذاری های لازم بپردازند، احساس می شود. به نظر می رسد با وجود قوانین و مقررات داخلی و بین المللی در مورد حق دریافت خدمات سلامت برای مهاجران و پناهندگان، ضمانت اجرای این قوانین و مقررات مورد تردید است و نظارت مستمر، در تضمین حق بر سلامت و تحقق عدالت در سلامت موثر است.

کلید واژه ها: حق بر سلامت؛ سلامت مهاجران؛ سیاست گذاری سلامت؛ عدالت در سلامت؛ وضعیت مهاجران و پناهندگان